



Ярослав Короташ,
аспірант кафедри
цивільно-правових дисциплін
Міжрегіональної академії
управління персоналом

УДК 346.2:347.724 (477)

Розмежування понять «внесок» та «вклад» до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю

Фінансування діяльності товариства з обмеженою відповідальністю може здійснюватися різними способами, але одним з найпопулярніших (в силу простоти реалізації та позитивних податкових наслідків) є формування статутного капіталу товариства шляхом внесення вкладів учасниками, правова природа яких досліджувалася численними вітчизняними науковцями, серед яких: О. Буткевич, В. Кравчук, І. Спасибо-Фатеева, І. Якубівський. В той же час, чинне законодавство, регулюючи правовий статус вкладів та визначаючи їх характерні риси, робить це не завжди однозначно, подекуди змішуючи їх з іншим відмінним поняттям – внесками, що вносяться учасниками товариств для покращення їх фінансового стану. Недослідженість цієї неоднозначності призводить до виникнення плутанини як у практичній діяльності суб'єктів права, так і при

здійсненні наукових досліджень; окрім того відсутні чіткі законодавчі пропозиції, спрямовані на вирішення даної проблеми. Об'єктом даного дослідження є сукупність правовідносин, які регулюють правовий статус вкладів до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, а також правовий статус внесків учасників товариств. Предметом даного дослідження виступають норми українського законодавства, які визначають характерні особливості вкладів до статутного капіталу товариств з обмеженою відповідальністю та внесків учасників товариств, наукові праці з цього питання та філологічна література, яка визначає природу та значення цих термінів. Метою цього дослідження є аналіз існуючої нормативно – наукової бази та встановлення чіткого розмежування між поняттями «внесок» та «вклад до статутного капіталу товариства з об-

меженою відповідальністю», вироблення законодавчих пропозицій для вирішення даної проблеми.

Однією з ознак товариства з обмеженою відповідальністю є наявність статутного капіталу, обов'язковість створення якого передбачена чинним законодавством [1, с. 217]; та який (згідно частини 1 статті 144 Цивільного кодексу України) визначає мінімальний розмір майна товариства, що мав би гарантувати інтереси його кредиторів [2]. Частина 1 статті 140 Цивільного кодексу України, частина 3 статті 80 Господарського кодексу України та частина 1 статті 50 Закону України «Про господарські товариства» визначають, що статутний капітал товариства поділяється на частки, розмір яких встановлюється установчими документами [2: 3: 4]. Частина 2 статті 86 Господарського кодексу України передбачає, що частка в статутному капіталі товариства становить собою вклад, оцінений у гривнях, частини 1 та 3 цієї статті передбачають перелік матеріальних цінностей, які можуть вноситись учасниками як вклад та встановлюють обмеження щодо внесення деяких з них; окрім того, частина 1 статті 87 Господарського кодексу України прямо передбачає, що статутний капітал товариства становить суму вкладів засновників та учасників [3]. Поняття внесків визначається частиною 1 статті 85 Господарського кодексу України через призму власності товариства: так, зазначається, що товариство є власником майна, переданого йому у власність засновниками і учасниками як внески (в той час як вкладом до статутного капіталу можуть виступати як право власності, так і інші майнові права) [3]; в той же час, жодних обмежень щодо майна, яке може вноситись як внесок немає, а внесення такого майна жодним чином не впливає на сформованість статутного капіталу товариства. Отже, після проведеного порівняння можна дійти до наступних висновків: характерними рисами вкладу є його

грошова оцінка, безпосередній вплив на формування статутного капіталу та визначення розміру частки учасника товариства (і, відповідно, його корпоративних прав) та обмеження кола матеріальних цінностей, які можуть виступати вкладом; ці риси зумовлюють і тим, що статутний капітал покликаний гарантувати інтереси кредиторів товариства. В той же час, внески не змінюють розміру статутного капіталу та прямо не впливають на гарантійну функцію статутного капіталу, а тому їм ці риси непритаманні; їхня правова природа надзвичайно схожа до фінансової допомоги, яка надається товариству засновником. Положення Цивільного кодексу України та Закону України «Про господарські товариства» теж підтверджують, що статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю формується за рахунок вкладів його учасників (про це зазначається у частині 1 статті 144 Цивільного кодексу України; статті 50, 51 та 52 Закону України «Про господарські товариства» прямо вказують на це), які підлягають грошовій оцінці (частина 1 статті 13 Закону України «Про господарські товариства» та частина 2 статті 115 Цивільного кодексу України), окрім того їхній аналіз дає змогу виокремити ще одну відмінність між вкладом та внеском: останній вноситься лише як «додаток» після створення товариства без жодних обмежень, в той час як додаткові вклади можуть вноситись учасниками лише після повного сформування ними статутного капіталу товариства (тобто повного внесення первинних вкладів) та внесення відповідних змін до установчих товариства (з їх подальшою державною реєстрацією) [2; 4].

Тим не менше, деякі положення цих нормативно-правових актів вибиваються із чіткої системи розмежування понять «вклад» і «внесок». Так, абзац 2 пункту 4 статті 82 Господарського кодексу України встановлює, що «статутом може бути встановлено порядок визначення розміру

часток учасників залежно від зміни вартості майна, внесеного як вклад, та додаткових внесків учасників» [3], а частина 2 статті 51 Закону України «Про господарські товариства» передбачає, що «зміна вартості майна, внесеного як вклад, та додаткові внески учасників не впливають на розмір їх частки у статутному капіталі, вказаній в установчих документах товариства, якщо інше не передбачено установчими документами» [4]. Очевидно, що у випадку передбачення в установчих документах положення про здатність додаткових внесків змінювати розмір часток учасників, учасники при внесенні таких додаткових внесків зобов'язані здійснити їх оцінку у гривнях (адже інакше здійснити переоцінку частки учасника буде неможливо). Але така оцінка та здатність змінювати розмір статутного капіталу зовсім не властиві внескам, скоріш навпаки – це характерні риси вкладів. Тому, прийнявши рішення про збільшення статутного капіталу за рахунок внесків та оцінивши їх, учасники товариства фактично вносять додаткові вклади. Як наслідок, виникає сумнів щодо доцільності існування цих положень законодавства, адже на противагу чітко визначеному та врегульованому механізму збільшення статутного капіталу товариства за рахунок додаткових вкладів законодавцем пропонується фактично нерегульована альтернатива. У зв'язку з цим вважаю за доцільне здатність змінювати розмір статутного капіталу залишити лише закладами до статутного капіталу, внескам відвівши притаманну їм функцію – покращення фінансового стану товариства. Ідентично слід вирішувати питання щодо зміни вартості майна, внесеного як внесок, а саме: зміна його вартості не повинна впливати ні на розмір статутного капіталу, ні на розподіл часток (з причин, зазначених вище). Для цього пропоную виключити із вищезгаданих положень згадку про додаткові внески, виклавши їх в наступній редакції: абзац 2 пункту 4 статті 82

Господарського кодексу України: «Статутом може бути встановлено порядок визначення розміру часток учасників залежно від зміни вартості майна, внесеного як вклад»; частина 2 статті 51 Закону України «Про господарські товариства»: «Зміна вартості майна, внесеного як вклад, не впливає на розмір їх частки у статутному капіталі, вказаній в установчих документах товариства, якщо інше не передбачено установчими документами».

Ще одне суперечливе положення міститься у частині 4 статті 144 ЦК України, де зазначається наступне: «Якщо після закінчення другого чи кожного наступного фінансового року вартість чистих активів товариства з обмеженою відповідальністю виявиться меншою від статутного капіталу, товариство зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу і зареєструвати відповідні зміни до статуту в установленому порядку, якщо учасники не прийняли рішення про внесення додаткових вкладів...» [2]. Видається, що мова іде про внески (у розумінні статті 85 Господарського кодексу України), а не про додаткові вклади до статутного капіталу, адже у випадку прийняття учасниками рішення про внесення вкладів до статутного капіталу вартість чистих активів пропорційно зростатиме разом з розміром статутного капіталу товариства (а не зрівняє їх), що не дозволить виконати приписи статті 144 Цивільного кодексу України. У зв'язку з цим, для уніфікації термінів, що використовуються законодавцем пропоную замінити в частині 4 статті 144 Цивільного кодексу України термін «додаткові вклади» на «додаткові внески», що правильніше відображатиме їх правову природу.

Неоднозначність у використанні термінів «внесок» та «вклад» присутня і в Податковому кодексі України – так, пункт 165.1.44 статті 165 передбачає, що до складу загального оподаткованого доходу фізичної особи-платника податку на доходи

фізичних осіб не включається «сума майнового та немайнового внеску платника податку до статутного фонду юридичної особи - емітента корпоративних прав, в обмін на такі корпоративні права» [5]. Зрозуміло, що мова іде саме про *вклад* до статутного капіталу, а в цьому законодавчому положенні законодавець просто використовує невірні терміни (окрім вищезгаданого, застосовується застарілий термін «статутний фонд», який у інших законодавчих актах змінено на «статутний капітал» [6; 7]). У зв'язку з цим очевидно є необхідність коригування пункту 165.1.44 статті 165 Податкового кодексу України з метою подальшої уніфікації використовуваних в законодавстві термінів, для чого його слід викласти в наступній редакції: «сума майнового та немайнового *вкладу* платника податку до статутного *капіталу* юридичної особи - емітента корпоративних прав, в обмін на такі корпоративні права». «Змішаний» термін «внесок до статутного капіталу» зустрічається також у працях вітчизняних науковців-юристів та економістів: наприклад О. В. Буткевич та Т. К. Абадашев ведучи мову про вклади до статутного капіталу, вживають як ідентичний йому термін «внесок у статутний капітал» [8], Капля І. В. та Ніколашин А. О. у своїй праці неодноразово вживають ці терміни як синоніми [9]; більше того – автору при публікації однієї з праць [1] редакційна колегія замінила усі терміни «вклад до статутного капіталу» на «внесок до статутного капіталу». Видається, причина цього має чисто філологічне коріння: так, Великий тлумачний словник сучасної української мови ставить знак рівності між термінами «вклад» та «внесок» [10, с. 192], а їхній зміст фактично охоплює як правовідносини із передачі майна товариству, так і правовідносини із сформування статутного капіталу [10, с. 195], що з лінгвістичної точки зору пояснює застосування цих термінів як взає-

мозамінних. В той же час, чинне законодавство розділяє різні суспільні відносини, що позначаються термінами «внесок» та «вклад до статутного капіталу», розмежування яких наводилося на початку цієї публікації. У зв'язку з цим, при формальній філологічній синонімічності, науковцям все-таки слід вживати законодавчо передбачені терміни з метою уникнення плутанини в суміжних поняттях.

Підсумовуючи, зазначу, що загальні норми Господарського та Цивільного кодексів України, Закону України «Про господарські товариства» чітко розмежовують поняття «внесок» та «вклад до статутного капіталу», в той час як окремі їх положення вибиваються із такого розподілу цих понять, частково змішуючи їх. У зв'язку з цим слід розмежувати ці поняття наступним чином: здатність змінювати розмір статутного капіталу залишити лише за вкладами до статутного капіталу, внескам відвівши притаманну їм функцію – покращення фінансового стану товариства, для чого внести запропоновані вище зміни до абзацу 2 пункту 4 статті 82 Господарського кодексу України, частини 2 статті 51 Закону України «Про господарські товариства» та частини 4 статті 144 Цивільного кодексу України. Щодо терміну «внесок до статутного капіталу», який вживається у пункті 165.1.44 статті 165 Податкового кодексу України та працях вітчизняних науковців, то незважаючи на його філологічну синонімічність терміну «вклад до статутного капіталу», вважаю за необхідне першочергово внести вищезгадані зміни до Податкового кодексу України (що дозволить уникнути плутанини в суміжних законодавчих поняттях), залишивши пошук адекватного слова-замінника для одного з цих термінів (який не буде синонімом іншого) для подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. *Короташ Я. О.* Визначення мінімального розміру статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю / Я. О. Короташ // Адміністративне право і процес. – 2014. – № 3(9). – С. 216-222.
2. *Цивільний кодекс України* від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 40-44. – С. 356.
3. *Господарський кодекс України* від 16 січня 2003 № 436-IV // Офіційний Вісник України. – 2003. - № 11. – С. 462.
4. *Закон України «Про господарські товариства»* від 19 вересня 1991 № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 49. – С. 682.
5. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010 № 2755-VI // Офіційний Вісник України. – 2010. – № 92. – С. 3248.
6. *Закон України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України»* № 997-V від 27.04.2007 // Офіційний Вісник України. – 2007. – № 43. – С. 1703.
7. *Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо статутного капіталу»* № 2850-VI від 22.12.2010 // Офіційний Вісник України. – 2011. – № 3. – С. 165.
8. *Буткевич О. В.* Майнові права як внесок у статутний капітал господарських товариств / О. В. Буткевич, Т. К. Адабашев // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2010. – Т. 24. – № 1. – с. 66-73.
9. *Капля І. В.* Нематеріальні активи як внесок у статутний капітал підприємства, їх відображення та облік / І. В. Капля, А. О. Ніколашин // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2013. – № 1. - С. 121-126.
10. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод., доповн. на CD) / Уклад. і головн. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.: іл.

Короташ Я. О. Розмежування понять «внесок» та «вклад» до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю

Стаття присвячена проблемі розмежування понять «внесок» та «вклад до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю». Здійснено комплексний аналіз чинного законодавства, філологічної літератури та праць вітчизняних науковців, за результатами якого обґрунтовано необхідність проведення чіткого розмежування між цими термінами, для чого висловлено законодавчі пропозиції.

Ключові слова: товариство з обмеженою відповідальністю, статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю, вклад до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, внесок.

Короташ Я. А. Разграничение понятий «взнос» и «вклад» в уставный капитал общества с ограниченной ответственностью

Статья посвящена проблеме разграничения понятий «взнос» и «вклад в уставный капитал общества с ограниченной ответственностью». Осуществлен комплексный анализ действующего законодательства, филологической литературы и трудов отечественных ученых, по результатам которого обоснована необходимость проведе-

ния четкого разграничения между этими терминами, для чего высказано законодательные предложения.

Ключевые слова: общество с ограниченной ответственностью, уставный капитал общества с ограниченной ответственностью, вклад в уставный капитал общества с ограниченной ответственностью, взнос.

Korotash Y. Division of terms “input” and “contribution” to authorized capital of limited liability company”

This article is devoted to the problem of division of terms “input” and “contribution to authorized capital of limited liability company”. Complex analysis of current legislation, philological literature and works of domestic scientists was conducted, as a result of which grounded the necessity of clear division between this terms, wherefore legislative proposals are expressed.

Key words: limited liability company, authorized capital of limited liability company, contribution to authorized capital of limited liability company, input.